

Anayasaya Düşmandırlar!*

Muammer Aksoy**

27 Mayıs'la Gelen

27 Mayıs Devrimi'nin en büyük yapımı 1961 Anayasası' dır. Bu anayasa, her şeyden önce Türk toplumunun rejim sorununu çözmeye çalışıyordu. 1946'dan sonra çok partili siyasal yaşamımızın da çerçevesi olma görevi ile karşılaştıran 1924 Anayasası, bunun da üstesinden gelebilirdi. Ancak, iktidarların demokrasi ve özgürlük ilkelerine içten bağlı olmaları şartıyla!.. Bu anayasanın, muhalefete yaşam hakkı tanımak istemeyen kötü niyetli iktidarlarla karşı denetleme olanakları sağlayamadığı, 1952–1960, hele 1956–1960 arasındaki acı deneylerle çok iyi anlaşılmıştır. Gerçekten 1924 Anayasası'nda, Meclis çoğunluğunu elinde bulunduracak partinin, gücünü kötüye kullanarak "Meclis'e dayanan bir diktatörlük" kurmasını önleyen, "Çoğunluğun davranışlarını frenleyen ve dengeleyen kurallar ve kurumlar" yer almamıştı. 1924 yılında böyle önlemlere gereksinme de duyulamazdı. Çünkü o anayasanın amacı, sultanın bütün güçlerini halkın temsilcisi olan TBMM'ye devretmekti ve Meclis'in karşısında duran (yüz yılının biriktirdiği) dağ gibi işlerin hızla görülmесini sağlamaktı.

İnançsızların İhaneti

Ama sandıktan çıkan bir iktidar, eline geçirdiği üstün olanakları, tüm ulusun yararına değil de bir zümrənin çıkarına kullanırsa, iktidardan düşmemek için kişi özgür lüklerini ve hukuk devleti ilkelerini muhalifler yararına işlemez hale getirirse seçim güvenliği ve eşitliğini bile balta lama doğrultusunda kesin adımlar atarsa ne olacaktı? O zaman sonuç, "Parlamentolu bir diktatörlük" olacak ve seçime dayanan bu yönetim, özgürlüklere ve mutluluğa değil, tahakküm ve keyfiliğe kaynaklık yapacaktı. Bir hocamız bu tür bir olguyu gerçekten çok güzel dile getirmiştir: "Çoğunluğun hükümeti, mutlaka hakkın ve adaletin teminatıdır denilemez. Haksızlığın ve zulmün bir şahıstan veya bir azınlıktan gelmesi ile bir ekseriyetten gelmesi arasında bir fark yoktur. Zulüm daima zulümdür ve aynı derecede iğrençtir... Demokrasiyi sırı bir ekseriyetin hükümeti olarak almak ve tarif etmek, tipki insanı iskeletten ibaret bir mahluktur diye tarif etmek kadar sathidir." (Ali Fuad Başgil)

* Muammer Aksoy(2010) Devlet Hukukla Başlar. Demokrasi Kitaplığı.1.Cumhuriyet Kitapları. Birinci Baskı. Şubat. İstanbul. s.108 – 115.

** Prof. Dr., AÜ SBF, Emekli Öğretim Üyesi.

İşte bu gerçeği pekiyi gören 1961 anayasası koyucusu, özgürlüklerin tek tek bir kişi için garantiye kavuşturulabilmesi amacıyla hem özgürlüklerin özünü çok değerli kurallarla korumasını bilmiş, hem de bu kurallara saygınlık kazandıracak Anayasa Mahkemesi’ni yaratmıştır. Hâkimler güvenceden, mahkemeler bağımsızlıktan yoksun kalınca, devletin temeli olan adaletin nasıl paraparça olduğunu ve kişilerin tüm güvenliğini yitirdiğini gören hukuk devleti savunucuları, hem “tabii hâkim ilkesi”ni ve hem de “mahkemelerin bağımsızlığı”nı sağlam temeller üzerine oturtmuşlar ve Yüksek Hâkimler Kurulu ile de bu temelin gücünü doruğa ulaştırmışlardır. İktidar partisi emrine girmeyi reddederek “Türk Devleti”nin emrinde kalmakta direnen kamu görevlilerinin yerden yere vurulması sonucunda, “keyfi ve partizan idarenin hortlamasına olanak bırakmamak için, “İdarenin bütün işlem eylemleri, yargı denetimine tabi tutulmuş” tur. İktidarın hoşuna giderek parsa toplayan ya da iktidarın hisşinden korkarak Türk toplumu için yaşamsal önem taşıyan gerçekleri dile getirmekten kaçınan “cüppeleri kadar yüz karası” bir “satılık ya da suskun profesörler” ordusunun türemesini önleme amacıyla üniversitenin özerkliği sağlanmıştır: Her gün birkaç kez “akı kara, karayı ak” olarak sunma sayesinde, halkın şartlanmasını ve tüm toplumsal gerçeklere yabancı çağdaşı kafalarla sahip robotlar yetiştirmesini sağlayacak bir radyonun (ve hele televizyonun) Türk demokrasisine bir kanser gibi musaHat olmaması için 1961 Anayasası “TRT’nin özerkliği”ni öngörmüştür.

27 Mayıs Anayasası’nın amacı sadece “siyasal ve hukuksal demokrasi”yi gerçekleştirmekten ibaret de değildi. Ekonomik düzenini düzeltmemeyen, kalkınmasını sağlayamayan bir toplumdaki insanların, refah ve mutluluktan, devletin de güvenlikten yoksun kalacağını kavrayan anayasa koyucumuz, “ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamın tüm vatandaşların insan haysiyetine yaraşır koşullara kavuşması amacıyla düzenlenmesi” ilkesini de getirdi (M. 41). Sosyal devlet ilkesi benimsendi, sosyal ve ekonomik haklar bütün vatandaşlara tanıdı. 1961 Anayasası’nın neler ve neler getirdiğini burada sadece sıralamak bile, birkaç yazının sütunlarını doldurur. Onun Temsilciler Meclisi’nde kabul edildiği gün son konuşmayı yapan bir hukuk profesörünün, övgülerle dolu konuşmasından bir parçayı aktarmak, sonradan 1961 Anayasası’na niçin karşı çıktıığını ortaya koyma bakımından da yararlı olacaktır: “... Yeni anayasamız, memleketçi ve memleket gerçeklerinden ilham alan bir anayasadır. (...) Bu anayasa köylünün, işçinin, yoksulun, korunmaya muhtaç yüz binlerin ve milyonların derdine çare bulmayı devlete vazife olarak vermiştir, ‘fakir olanın, zayıf olanın canı çıksın; dünya, sırtı kaim, yumruğu kuvvetli olanlarındır’ inancını reddeder. (...) Bu maddelerde, eli öpülen sahte evliyaların, rey toplamak uğruna yurdun üstüne örümcek ağı gerilmesine göz yumanların, Allah’ın adını siyaset pazarında harcayanların istismarcılığına son verme kararı vardır. (...) Hülâsa bu anayasada nazari bir

taklitçilik ve özenti değil, kendi topluluğumuzun gerçeklerinden hisse vardır. Tarih tekerrür etmesin diye tarihten alınan dersler vardır. (...) Bu anayasadan, vatandaş istirabını, yoksulluğu totaliter ideolojileri için istismar etmek isteyenler; hürriyetleri basamak yaparak bu hürriyetleri boğmak isteyenler şikayet ederlerse, haklıdır. Bu anayasadan vatandaşların tertemiz dini inançlarını sömürmek, ortalığa saldıkları din sömürücülerine ve kiralık meddahlara kaside yazdırır, temiz vatan evlatlarını zindanlara sokarak murakabesiz bir dikta rejimi kurmak isteyenler şikayet ederlerse haklıdır. Ama memleketçiler, hürriyetçiler, Atatürk milliyetçileri, samimi dindarlar ve samimi devrimciler, hürriyet düzeni ve hukuk devleti içinde de sosyal adaletin gerçekleşebileceğine inananlar, bu anayasada aradıklarını bulacaklardır. Bunun için anayasaya seve seve Beyaz Oy vereceğimi arz ederim.” (Temsilciler Meclisi. 4.5.1961, Cilt: 4, sayfa 671-672).

Bugün Cephe Hükümeti'nin tam göbeğinde oturan ve adını artık anmamaya karar verdigim bu hukuk profesörünün yukarıda ancak küçük bir kısmını aktardığım cümlelerle övdüğü 1961 Anayasası, 12 Mart döneminde pek çok bilim ve siyaset adamının ihanetine uğramıştır: Kurucu Meclis'e girememenin burukluğuna karşın 1961 Anayasasını çeşitli tarihlerde öveçelmiş olan başka bir hukuk profesörü, 12 Mart döneminde başbakan olduktan sonra (9.4.1971'de *Cumhuriyet* gazetesine verdiği bir demeçte) bile “Anayasayı değiştirmek için değil, uygulamak için iş başına geldiğini” söylemişti. Ama kısa bir süre sonra başlatılan “1961 Anayasası düşmanlığı” kampanyasına yalnız karşı koymamakla kalmadı, onun öncülüğünü yapacak kadar da ileri gidebildi.

12 Mart'ın başbakanı olarak bir Albay Peron edasıyla televizyon başına kurularak, 1961 Anayasası'nın delik deşik edilmesi için direktif veren ve gazetelerde çıkan demeçleri ile de “bu değişikliği askerlerin istediği inancını yaratarak, manevi bir baskı kurmaya yeltenen” bu kişi, 5.6.1970 tarihli *Milliyet'teki* yazısında bile şöyle diyordu:

“1961 Anayasası... En ileri anayasalar arasında yer almaya layıktır. (...) Aslında güzel işlediği vakit kamu işlerinin düzgün gitmesini sağlayacak bir rejim, kötü uygulama yanlış zihniyet yüzünden tökezlemektedir. (...) 1961 Anayasası'nın 9'uncu yılında hala basit uygulama meselelerinin ana kurallarını tanıtmamanın acısını çekmek ve bu yüzden rejimi zedelemek affedilmez bir hatadır.”

25.6.1970'te *Milliyet'teki* yazısında da şu cümleler yer alıyordu: “Yurdumuzun içinde bulunduğu bunalımdan anayasayı suçlu tutmak isteyenler, yanılıyorlar. İlk yazımızda da anayasamızda kabahat olmadığına, kusurun uygulanışında aranması gerekiğine işaret etmiştim. (...) Anayasaya kabahat bulmak doğru değildir. Anayasamız iyidir. Bozukluk uygulama dadır.”

Kötü Amaca Ulaştılar

1961 Anayasası'nı vaktiyle göklere çıkardığı halde sonradan sıkıyönetimin gölgesindeambaşka düşünmeye başlayan, ne yazık ki yalnız bazı "sabık profesör politikacılar" değildi. Hürriyete bazen şal, bazen kaputbezi, bazen de balyozla yanaşan ya da demokratik düzene bazen şerbet, bazen zehir sunan sabık profesör politikacıların yanında, kısa yoldan ün kazanmış bazı kürsü sahipleri de eksik olmadı. Aydınlar biliyor onları...

27 Mayıs Anayasası'nda 1971 ve 1973 yıllarında açılmak istenilen gedikler iki amaca yönelikti: Başta düşünce özgürlüğü olmak üzere, tüm kişisel özgürlüklerden ürken dikta heveslileri (özgür düşünmenin her tür tahakkümü ve sömürüyü olanaksız hale getirdiğini bilen çağdaşı ve çıkarcı kafalar), özgürlükler sistemini ve bunun güvencesi olan yargı bağımsızlığını ve yargı denetimini yok etmek istemişlerdi. Bundan başka "Türkiye'yi rahatça kendi çiftlikleri ya da imalathaneleri olarak kullanmak" niyetinde olan toprak ağaları, fabrika ağaları, banka ağaları, basın ağaları, yabancı şirketlerin yerli ağaları, arsa vurguncuları, kıyı vurguncuları, kredi vurguncuları, dış ticaret vurguncuları, kısacası her türlü ağalar ve vurguncular da, 27 Mayıs Anayasası'nın getirmek istediği ekonomik ve sosyal demokrasinin tam karşısında idiler. İşte 1961 Anayasası, ayrıcalıklara ve sömürüye son veren bir düzene yönelik olduğundan, onu ciddiye alanlar "düzen değişikliği" parolası ile "gerçekten kalkınan bir Türkiye", "ekonomik ve kültürel bağımsızlığa kavuşacak demokratik sol bir Türkiye" tablosu yarattıklarından, bu tablo karşısında dehşet duyanlar, (iç ve dış sömürücü çevreler) telaşa düşmüşlerdir. Ve aylar hatta yıllar boyu hazırladıkları bir planı uygulayarak, 1961 Anayasa düzenini hançerlemeyi başarmışlardır. Bu çok kurnaz darbe uzmanları, 1961 Anayasa düzenini katletmeye çabalarken, onu bir ölçüde yillardan beri savunagelen kişilerin eliyle hançerlemeyi, "gerçek demokrasi için...", "hürriyetçi demokrasi için..." falan gibi tekerlerme ve yutturmacalar dan da yarananmayı ihmali etmemişler; hürriyet ve demokrasiyi, "hürriyet ve demokrasi diye diye" yok etmeyi özenle tezgâhlamışlardır:

Demokratik sol görüşleri savunanlara karşı, örgütledikleri aşırı sağ kuruluşların gafil çeterlerini öylesine saldırtmışlar ve bu saldırılarda saldırganları öylesine korumuşlardır ki, sosyal adalet ve sosyal güvenlikten ve hızlı bir kalkınmadan yana olan gençlerin bir kısmı, "demek ki, sosyal adalete ve sosyal güvenliğe götüren yolun demokrasi köprüsünden geçmesine egemen güçler ve çevreler izin vermeyecekler" diye düşünüp, "şiddete şiddetle karşı koyma ve dikta temeline dayanan sol görüşleri (aşırı solu) benimseme" yoluna sapmışlardır. Türkiye'de demokratik düzeni yok etmek isteyen yerli ve yabancı

güçler birliği, bir kez bu sonuca ulaştıktan (gelişmeyi bu doğrultuda zorladıkten) sonra da, şiddete başvuran ve diktayı savunan aşırı solcuları bahane ederek, “tüm solun başına bir balyoz gibi inmiş” ve demokratik sola da olanak sağlayan 1961 Anayasası’nı “anarşik hareketlerin nedeni” olarak gösterme ve kabul ettirme yutturmacasını sahneye koymuştur. Ne yazık ki, birçok iyi niyetli ama sosyal gerçeklere pek yabancı kişi de, bu suçlamalara inanmış ve 1961 Anayasası’nı ve onu benimseyenleri “umacı” gibi görerek, 1971-1973 yıllarında Türkiye’nin üzerinde kapkara bir fırtınayı estirmişlerdir.

Demokrasinin “sosyal olanı”na da “sosyal olmayanı”na da düşman Demirel ve yandaşlarına gelince: Onlar, dün olduğu gibi bugün de, yarın da, 27 Mayıs Anayasası’nın sadece “yaralanması” hedefine değil, “katledilmesi” amacına ulaşıcaya kadar, ona saldırılmasını tam bir bilinçle hem açık, hem de kapalı olarak sürdürereklerdir! Çünkü 27 Mayıs Anayasası, tüm Atatürk ilkelerinin çağımızın potasına dökülmesinden (günümüzün gereksinmelerine göre geliştirilmesinden) başka bir şey değildir.

27.05.1976